

culturele  
ANBI



383ste concert  
Woensdag 8 november 2017  
20.00 uur

## **BUSCH** **TRIO**

**Omri Epstein, piano**  
**Mathieu van Bellen, viool**  
**Ori Epstein, cello**



Grote zaal  
Deventer  
Schouwburg

*Onze concerten worden mede mogelijk  
gemaakt door een bijdrage van de  
Gemeente Deventer in het kader  
van een 'Kleintje Cultuur'*

## Programma

**Claude Debussy (1862-1918)**

Trio voor piano, viool en cello in G gr. t.  
(*Fiesole, 1880*)

Andantino con moto allegro-  
Allegro appassionato  
Scherzo . Intermezzo  
Andante espressivo  
Finale: Appassionato

**Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)**

Trio voor piano, viool en cello  
in G gr. t. KV 496 (1786)

Allegro  
Andante  
Allegretto – Adagio - Tempo I

*pauze*

**Franz Schubert (1797-1828)**

Trio voor piano, viool en cello in  
Bes gr. t. D898 (1825 ?)

Allegro moderato  
Andante un poco mosso  
Scherzo: Allegro  
Rondo: Allegro vivace

Het **Busch Trio** behoort, ondanks zijn korte bestaan, al tot de top van de pianotrio's. Opgericht in 2012 behaalde het al in hetzelfde jaar de eerste prijs op de Royal Overseas League Competition in Londen. Het ontving de Kersjesprijs 2016, waarbij de 'warme, weelderige klank, perfecte balans en het meeslepende spel' werden genoemd. Sinds de oprichting speelde het trio op vele grote podia in Engeland, Nederland (Concertgebouw Amsterdam), België, Frankrijk,

Duitsland, Zwitserland, Italië en Denemarken. In 2014 maakte het een succesvolle tournee door China. Ook de individuele leden van het trio zijn zeer succesvol. **Omri Epstein** werd in 1986 geboren in Israël, begon op zijn 7<sup>e</sup> jaar met zijn pianostudie bij Sarah Tal aan het Conservatorium in Tel Aviv. Hij won alle junior- en senior piano concoursen van dit conservatorium en hem werd de prestigieuze America-Israel Cultural Foundation-beurs toegekend. In 2002 vervolgde hij zijn studie aan de Purcell School Londen bij Ronald Smith. In Engeland won hij nog meer prijzen waaronder de 2<sup>de</sup> prijs bij de Turnbridge Wells International Young Concert Artists Competition. Zijn broer **Ori** (Tel Aviv, 1993) is al even succesvol. Hij begon op zijn zesde met cellolessen en ging al in 2002 naar de Purcell School Londen waar hij gelauwerd werd met de prijs voor de meest succesvolle afgestudeerde leerling. Hij won diverse prijzen o.a. de Eerste- en de Publieksprijs van de Turnbridge Wells International Competition 2014.

**Mathieu van Bellen** werd geboren in Hulst, waar hij in 2016 tot ereburger werd benoemd. Hij begon zijn vioolstudie in België bij Nico Baltussen en vervolgde zijn opleiding bij Jan Repko in Amsterdam en Chetham's School of Music in Manchester. In London studeerde hij bij Itzhak Rashkovsky en in Berlijn aan de Hochschule für Musik bij Ulf Wallin. Hij was laureaat van o.a. de internationale Yehudi Menuhin Competition en de Wieniawski Competition en in Nederland van het Prinses Christina Concours en het Oskar Back Concours (2007, 2e prijs). In 2015 won Mathieu in Amsterdam de Grachtenfestival Prijs, waardoor hij bij het Grachtenfestival 2016 'artist in residence' was. Mathieu van Bellen speelt op de ex-Adolf Busch G.B. Guadagnini viool (Turijn 1783). Adolf Busch (1891– 1952) was een beroemde Duitse violist die al ver voor WO II Duitsland de rug toekeerde en zich vestigde in Zwitserland.

In 2016 verscheen de eerste cd van het Busch Trio, met twee pianotrio's van Antonín Dvořák.



Debussy in 1880

Zomer 1880 trad de 18-jarige **Claude Debussy** in dienst bij de steenrijke weduwe Nadezjda von Meck, bekend als weldoenster van Tsjajkovski, om muzieklessen te geven aan haar dochters tijdens de vakantie. Debussy reisde drie zomers met de familie mee. Mevrouw hield er ook een trio op na, waarvan Debussy de pianist was en voor deze combinatie componeerde hij zijn trio in G. Dit jeugdwerk was, nadat Debussy was uitgegroeid tot een beroemd componist, in de vergetelheid geraakt. In 1980 kwam een autograaf van het eerste deel en van de volledige cellopartij terecht in de collectie van de Pierpont Morgan Library in New York. In 1982 werd in de nalatenschap van een oud-leerling van Debussy, Maurice Dumesnil (1886-1974), het handschrift van de andere drie delen gevonden dat zich bevond in de bibliotheek van The University of Michigan (Ann Arbor). In dit manuscript had Debussy een groter notenschrift gebruikt dan in de in New York gevonden partituur en ook waren er verschillen in de cellopartij, kortom: twee versies! Eén pagina ontbrak, mt. 210-234 van het laatste deel, en ook bleek dat Dumesnil de laatste vier maten van het trio had weggegeven. Deze maten had hij echter wel zelf overgeschreven. De ontbrekende delen van het manuscript zijn tot nog toe niet teruggevonden, maar op basis van de cellopartij is er een reconstructie gemaakt en zo kon het trio in 1986 worden uitgegeven. In dit werk is het karakteristieke van de latere Debussy nog niet te horen. Hoewel invloeden van Schumann, Franck en Fauré waarneembaar zijn, is het toch zeer origineel.

Na 1750 is de periode die gewoonlijk wordt aangeduid met 'de Barok' definitief ten einde; concerto grosso, suite, (trio)sonate met basso continuo behoren tot het verleden, symfonie en strijkkwartet komen tot ontwikkeling. Ook ontstaat dan het pianotrio, een aftakking van de klaviersonate waarbij een toegevoegde viool al snel een eigen melodische rol krijgt toebedeeld en de cello dient tot extra kleuring en versterking van de baslijnen. Joseph Haydn gaf de symfonie zijn eigen vorm en het strijkkwartet evolueerde bij hem tot een superieur genre met vier gelijkwaardige stemmen, maar bij zijn piano - trio's is van gelijkwaardigheid van de instrumenten nog geen sprake en heeft de cello meestal een vrij ondergeschikte rol. Bij de pianotrio's van **Mozart** krijgt de cello een meer zelfstandige positie. Mozart componeerde, afgezien van enkele zeer vroege werkjes, zes volle-

dige pianotrio's, één in 1776 in Salzburg, Divertimento à tre genaamd, en vijf in de jaren 1786- '88 in Wenen. Het trio in G KV 496 is letterlijk een toonbeeld van soevereine compositiekunst. Het 1e deel begint met een inleiding van de piano die zich ontwikkelt tot een aftastend vraag- en antwoordspel tussen piano en viool waarin de cello ondersteunend participeert; in de doorwerking barst de dramatiek los waarbij de stemmen elkaar operatesk lijken te tarten en ook de cello zich af en toe niet onbetuigd laat. In het Andante, in C, zet dit opera-gebeuren zich voort met meerdere passages in mineur. De Finale is een fantasievol variatiedeel; de 4e variatie in mineur, de 5e een Adagio; daarna keert het thema terug en wordt het trio feestelijk afgesloten.



**Schubert** schreef in 1812 één deel van een pianotrio, daarna hield hij zich jarenlang niet meer met deze bezetting bezig. Mogelijk voelde hij zich in de schaduw van Beethoven, die met zijn "Erzherzog trio" in 1811 de voor die tijd finale schepping van dit genre tot stand leek te hebben

gebracht. Wanneer Schubert het pianotrio in Bes heeft gecomponeerd is onbekend, het manuscript is verloren gegaan. Het is zeker dat dit bij zijn overlijden niet meer in zijn bezit was, daar het ontbreekt op de lijsten die toen zijn opgesteld. De partituur is uiteindelijk in handen gekomen van Diabelli, die het trio in 1836 uitgaf. Het gehele werk straalt levensvreugde uit, om Robert Schumann te citeren: "Ein Blick auf das Trio von Schubert, und das erbärmliche Menschentreiben flieht zurück und die Welt glänzt wieder frisch". Maar wat is 'levensvreugde' bij Schubert? Wat betekent dit voor hem zelf? De thematiek van het eerste deel van het trio is nauw gerelateerd aan een lied dat hij in februari 1825 componeerde, 'Des Sängers Habe': *Schlagt mein ganzes Glück in Splitter, Nehmt mir alle Habe gleich, Lasset mir nur meine Zither, Und ich bleibe froh und reich!* De tekst is van Franz von Schlechta, een vroegere schoolvriend, maar de uitgegeven versie daarvan wijkt nogal sterk af van de liedtekst, die waarschijnlijk door Schubert zelf is aangepast en niet in de derde maar in de eerste persoon is geschreven. Het lijkt dus te gaan om Schubert

zelf. De tekst somt vervolgens alle mogelijke narigheid op: o.a. liefde mislukt, vriendschappen stukgelopen, maar: *'Kann ich beide stolz entbehren, aber meine Zither nicht'* en: tenslotte wil ik geen steen maar mijn citer op mijn graf. Het laatste couplet: *Dass, wenn zum stillen Reigen, aus des Todes dunklen Bann, mittenachts die Geister steigen, ich ihren Saiten rühren kann.* De tekst geeft uiting aan zowel wanhoop en opstandigheid als triomf. Graham Johnson\* beschouwt dit lied als een 'artistiek credo' van Schubert: 'Muziek', zijn 'Zither', was waarvoor hij bestond! In 1825 was hij hersteld van het 2e stadium van syfilis en maakte hij een goede periode door. Zijn herwonnen levensvreugde past heel goed bij de zonnige en opgewekte sfeer van dit trio, een argument om het ontstaan ervan vroeger te dateren dan in het verleden vaak is gedaan; ook de datering van het lied zou daarvoor kunnen pleiten. Dat zich na 1825 wederom manifestaties van syfilis bij Schubert zouden hebben voorgedaan lijkt onwaarschijnlijk daar een 3e stadium, gekenmerkt door hart- en bloedvatafwijkingen, zich meestal pas 10 jaar na de primaire infectie manifesteert. Het feit dat Schubert in oktober 1828 een voettocht heeft gemaakt naar het graf van Haydn, 40 km van Wenen verwijderd, en weer terug, lijkt dit ook uit te sluiten. Hoewel hij veel lichamelijke klachten zou hebben gehad, lijkt zijn gezondheid toch helemaal niet zo slecht te zijn geweest. Hij maakte zich op een nieuwe fase van zijn componistenbestaan in te gaan en ging lessen contrapunt nemen bij Simon Sechter. Kort na de eerste les werd hij ziek, 2 weken later, 19 nov, overleed hij. Het ziekteverloop, beschreven door zijn broer Ferdinand, past geheel bij typhus, toen in veel steden een endemische ziekte. \* G. Johnson, Hyperion Schubert Edition.

## Volgende Concert

woensdag 13 december 2017 20 u.

**ENSEMBLE LAVINIA MEIJER**

**Lavinia Meijer**, harp **Peter Verduyn-Lunel**, fluit  
**Mikhail Zemtsov**, altviool **Christiaan Saris**, slagwerk  
*Werken van Jacob ter Veldhuis, Toru Takemitsu,  
 Philip Glass, Ellis Ludwig-Leone, Lavinia Meijer,  
 Christiaan Saris, Tan Dun en Claude Debussy*  
**Geen inleiding voor het concert**

**Programmatuolichtingen en recensies  
 vindt u op de website:**

**www.kamermuziek-deventer.nl**